

فصل پنجم

درآمد و هزینه

هدفهای رفتاری : پس از مطالعه این فصل از فرآگیر انتظار می‌رود، قادر باشد :

- ۱ - منظور از درآمد را توضیح دهد.
- ۲ - درآمد نقدی و غیرنقدی را شرح دهد.
- ۳ - هزینه را تعریف کند.
- ۴ - هزینه‌های نقدی و غیر نقدی را شرح دهد.
- ۵ - ثبت پرداخت بدھیهای ناشی از هزینه‌های غیر نقدی را انجام دهد.
- ۶ - منظور از پیش‌پرداخت را توضیح دهد.
- ۷ - چگونگی ثبت دریافت خدمات از محل پیش‌پرداختها را انجام دهد.
- ۸ - صورت سود و زیان را تنظیم کند.

۱-۵ مقدمه

در فصل قبل چگونگی ثبت رویدادهای مالی را در دفتر روزنامه و کل مورد بررسی قرار دادیم. رویدادهای مالی یاد شده فقط بخشی از رویدادهایی است که در یک مؤسسه خدماتی انجام می‌شود.

بخش دیگری از رویدادهای مالی که بر سرمایه یا حق مالی مالک تأثیر می‌گذارند در این فصل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. که شامل رویدادهای مالی مرتبط با درآمد و هزینه می‌باشد افزون بر این با یکی دیگر از صورتهای مالی مهم در حسابداری تحت عنوان صورت سود و زیان آشنا خواهیم شد.

۲-۵ درآمد

مؤسسات خدماتی بر حسب نوع کسب و کار خدماتی برای مشتریان خود ارائه می‌کنند و در ازای آن خدمات ممکن است وجودی را دریافت نمایند و یا مشتریان تعهد کنند وجوه فوق را در آینده پرداخت نمایند در حسابداری به این مبالغ اصطلاحاً «درآمد» گفته می‌شود. دریافت حق الزحمه با بت خدمات مربوط به تعمیرات، حمل و نقل، اجاره و بیمه نمونه‌هایی از درآمدهای انواع مؤسسات خدماتی می‌باشند.

درآمد مبالغی است که با بت ارائه خدمات به مشتریان، دریافت شده و یا در آینده دریافت خواهد شد. درآمد موجب افزایش سرمایه مالک می‌گردد.

هنگامی که مؤسسات خدماتی درآمدی کسب می‌نمایند از یک سو دارایها و از سوی دیگر سرمایه مالک مؤسسه افزایش می‌یابد.

طبق قاعده ثبت حسابها می‌توان درآمدها را مستقیماً در بستانکار حساب سرمایه مالک منظور نمود ولی بدليل آنکه مشخص شدن درآمدهای یک مؤسسه طی یک دوره زمانی خاص برای صاحب مؤسسه و سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات از اهمیت زیادی برخوردار است از این رو درآمدهای کسب شده به جای اینکه مستقیماً در حساب سرمایه مالک بستانکار شود در حسابهای جداگانه تحت عنوان درآمد مربوط بستانکار می‌گردد. بنابراین درآمد به هنگام افزایش بستانکار می‌شود و مانده این حساب همواره بستانکار خواهد بود.

درآمد مؤسسه خدماتی به صورت نقد یا نسیه کسب می‌شود.

۱ - ۲ - ۵ ارائه خدمات به صورت نقد: چنانچه در زمان ارائه خدمات به مشتریان وجه آن نقداً دریافت شود در این صورت در معادله اساسی حسابداری، از یک سو داراییهای مؤسسه (موجودی نقد) و از سوی دیگر سرمایه مالک مؤسسه افزایش می‌باشد و بدین ترتیب معادله حسابداری کماکان برقرار خواهد ماند. تأثیر ارائه خدمات نقدی بر معادله حسابداری به شرح زیر می‌باشد :

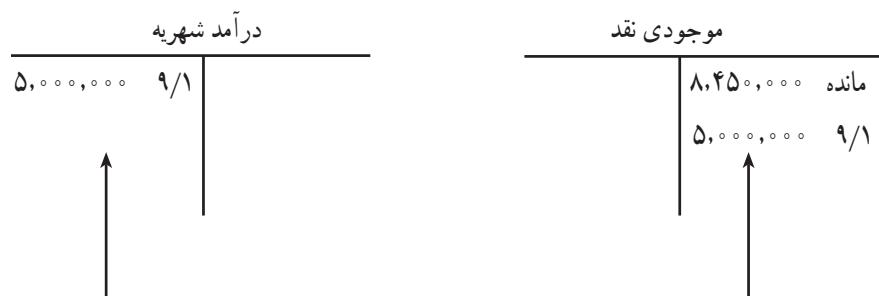
$$\begin{array}{ccccc} \text{سرمایه} & + & \text{بدهیها} & = & \text{دارایها} \\ + & & \circ & & + \\ \text{سرمایه افزایش می‌باشد.} & & \text{بدهی تغییر نمی‌باشد.} & & \text{دارایی (موجودی نقد) افزایش می‌باشد.} \end{array}$$

مثال ۱: ادامه رویدادهای مالی مؤسسه آموزشی دانا

در تاریخ اول آذر ماه ۱۳۷۶ مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال شهریه آبان ماه طی فیش شماره ۳۵۳۵ مورخ ۱۳۷۶/۹/۱ توسط دانشآموزان به حساب بانکی مؤسسه واریز گردید. اثر این فعالیت بر معادله حسابداری و همچنین نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت در حسابهای مؤسسه به شرح زیر می‌باشد :

$$\begin{array}{ccccc} \text{سرمایه} & + & \text{بدهیها} & = & \text{دارایها} \\ + ۵,۰۰۰,۰۰۰ & & \circ & & = + ۵,۰۰۰,۰۰۰ \end{array}$$

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار : موجودی نقد ۵,۰۰۰,۰۰۰	افزایش دارایی، بدهکار می‌شود.	دارایی (موجودی نقد) افزایش می‌باشد.
بستانکار : درآمد شهریه ۵,۰۰۰,۰۰۰	افزایش درآمد، بستانکار می‌شود.	درآمد (شهریه) افزایش می‌باشد.

۲-۵ ارائه خدمات به صورت نسیه (درآمد غیر نقدی): چنانچه یک مؤسسه، خدماتی برای مشتریان خود انجام دهد و وجه آن را بلا فاصله دریافت نکند در این صورت مشتری متعهد می‌شود حق الرحمه این خدمات را در آینده پردازد. بدیهی است به محض تکمیل و ارائه خدمت به مشتریان برای مؤسسه درآمد کسب (تحقیق) یافته است. نکته قابل توجه این است که در حسابداری درآمدها در همان دوره زمانی که تحقیق می‌باید باستی شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت شوند اعم از این که بهای خدمات ارائه شده دریافت شده یا دریافت نشده باشد. بنابراین زمانی که مؤسسه خدماتی برای مشتریان خود خدماتی انجام دهد و حتی وجه نقد آن را دریافت ننماید در این صورت درآمد تحقیق یافته است و باید در دفاتر ثبت شود.

اصل تحقیق درآمد یکی از اصول حسابداری است که براساس آن درآمدها به محض ارایه خدمت به مشتریان شناسایی و ثبت شود اعم از اینکه بهای آن نقداً دریافت شده یا نشده باشد.

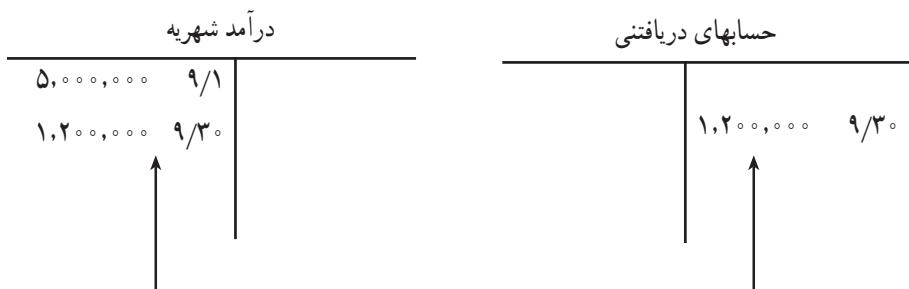
تحقیق درآمدهای غیر نقدی از یک سو موجب افزایش داراییها (حسابهای دریافتی) و از سوی دیگر موجب افزایش سرمایه در معادله حسابداری می‌گردد و با توجه به اینکه افزایش دو طرف معادله به یک میزان است، از این رو معادله حسابداری همچنان برقرار خواهد ماند. تأثیر ارائه خدمات به صورت نسیه به شرح زیر می‌باشد :

$$\begin{array}{ccccc} \text{سرمایه} & + & \text{بدهیها} & = & \text{دارایها} \\ + & & \circ & & + \end{array}$$

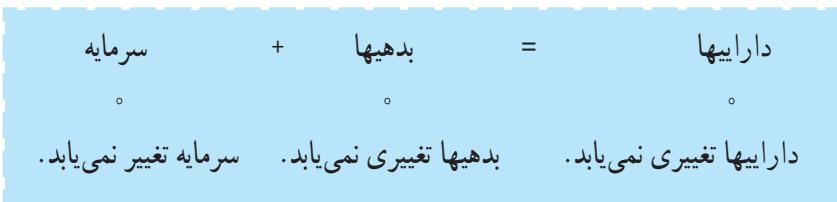
دارایی (حسابهای دریافتی) افزایش می‌باید. بدهیها تغییری نمی‌باید. سرمایه افزایش می‌باید.

مثال ۲: در تاریخ ۳۰ آذر ۱۳۷۶ مؤسسه دانا صورت حسابهایی معادل ۱۰۲۰۰,۰۰۰ ریال برای اولیای دانش‌آموزانی که شهریه خود را پرداخت نکرده‌اند، ارسال داشت و قرار شد مبالغ مربوط را تا ۱۵ دی ماه به حساب بانکی مؤسسه واریز نمایند. تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد مالی به شرح زیر است :

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار : حسابهای دریافتی بستانکار : درآمد شهریه	افزایش دارایی، بدهکار می‌شود. افزایش درآمد، بستانکار می‌شود.	دارایی (حسابهای دریافتی) افزایش می‌باید. درآمد (شهریه) افزایش می‌باید.
درآمد شهریه		

۲-۶ وصول مطالبات ناشی از ارائه خدمات به طور نسیه: مطالباتی که بابت انجام خدمات ایجاد شده، بعد از مدتی از مشتری دریافت می‌گردد و در واقع مطالبات مؤسسه به نقد تبدیل می‌شوند. بدیهی است وصول این مبالغ درآمد محاسبه نمی‌شود زیرا در زمان ارائه خدمت، درآمد در حسابها ثبت شده است. اثر این نوع رویداد مالی بر معادله حسابداری عبارتست از :

مثال ۳: همانطور که در مثال قبل ذکر شد صورت حسابهایی به مبلغ ۱۰۲۰۰،۰۰۰ ریال بابت شهریه آذر ماه برای اولیای دانشآموزان ارسال شد. با فرض دریافت مبلغ فوق در ۱۵ دیماه تجزیه و تحلیل این رویداد مالی به شرح زیر خواهد بود :

تشخیص	قاعدہ	تجزیه و تحلیل
بدهکار : موجودی نقد ۱۰۲۰۰،۰۰۰	افزایش دارایی، بدهکار می‌شود.	دارایی (موجودی نقد) افزایش می‌یابد.
بستانکار : حسابهای دریافتی ۱۰۲۰۰،۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می‌شود.	دارایی (حسابهای دریافتی) کاهش می‌یابد.

حسابهای دریافتی		موجودی نقد	
۱۰/۱۵	۱۰۲۰۰،۰۰۰	۹/۳۰	
			۸,۴۵۰,۰۰۰ مانده
			۵,۰۰۰,۰۰۰ ۹/۱
			۱۰۲۰۰,۰۰۰ ۱۰/۱۵

۳-۵ هزینه

مؤسسات خدماتی، به منظور ارائه خدمات به مشتریان ناچارند مخارج گوناگونی را متحمل گردند. مخارج مربوط به حقوق کارکنان، اجاره‌ها، بیمه و سوخت نمونه‌هایی از این مخارج می‌باشند. در حسابداری، مخارج تحمل شده طی یک دوره زمانی «هزینه» نامیده می‌شود.

هزینه عبارت است از :

مخارجی که یک مؤسسه برای ارایه خدمت به مشتریان و کسب درآمد متحمل می‌شود. هزینه موجب کاهش سرمایه مالک می‌گردد.

هنگامی که واحد اقتصادی متحمل هزینه می‌شود سرمایه مالک کاهش می‌یابد براساس قاعده ثبت حسابها می‌توان هزینه‌ها را در بدهکار حساب سرمایه ثبت کرد.

ولی به منظور این که هزینه‌های یک مؤسسه طی یک دوره زمانی مشخص گردد به جای ثبت مستقیم هزینه‌ها در بدهکار حساب سرمایه مالک، در حسابی تحت عنوان هزینه مربوط بدهکار می‌گردد. برای هزینه‌های مختلف می‌توان حسابهای جداگانه‌ای ایجاد نمود تا اطلاعات مربوط به هر هزینه به تفکیک مشخص گردد.

نحوه ثبت افزایش هزینه‌ها در حساب ت به شکل زیر می‌باشد.

حساب هزینه
+
افزایش

لازم به توضیح است تمام پرداختهای یک مؤسسه هزینه به شمار نمی‌آید. برای مثال پرداختهای یک مؤسسه برای خرید اثاثه یا بازپرداخت بدهیها به عنوان هزینه تلقی نمی‌شوند.

مؤسسات خدماتی ممکن است هزینه‌های خود را به صورت نقدی یا غیر نقدی انجام دهند که در زیر به توضیح هر یک می‌برداریم.

۱-۳-۵ هزینه نقدی: اگر در زمان دریافت خدمات از دیگران وجه نقدی پرداخت گردد در این صورت هزینه‌ای وقوع یافته است که این هزینه را «هزینه نقدی» می‌گویند. هزینه‌های نقدی موجب می‌شود داراییهای مؤسسه (موجودی نقد) از یک سو و سرمایه مالک از سوی دیگر کاهش یابند و چون رویداد مالی فوق روی دو طرف معادله حسابداری به یک اندازه تأثیر دارد از این رو تساوی معادله حسابداری کماکان حفظ خواهد شد. اثر رویدادهای مالی مربوط به هزینه بر معادله حسابداری در زیر نشان داده شده است :

سرمایه	+	بدهیها	داراییها
.	.	.	.
دارایی (موجودی نقد) کاهش می‌یابد.			بدهیها تغییری نمی‌یابد.

همانطور که قبلاً بیان گردید هنگامی که در یک واحد اقتصادی هزینه‌ای وقوع یابد به جای این که مستقیماً در بدهکار حساب سرمایه ثبت شود در بدهکار حساب دیگری تحت عنوان هزینه ثبت می‌گردد و نهایتاً اثر این هزینه‌ها بر سرمایه مالک مشخص خواهد شد. بنابراین پس از وقوع هزینه نقدی، هزینه مربوط بدهکار و حساب موجودی نقد بستانکار می‌گردد. مثال ۴: در تاریخ ۲ دی ماه ۱۳۷۶ مؤسسه دانا مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال بابت آب و برق دوماهه آپارتمان پرداخت نمود.

تشخیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار : هزینه آب و برق ۴۰,۰۰۰	افزایش هزینه، بدهکار می‌شود.	هزینه (آب و برق) افزایش می‌یابد.
بستانکار : موجودی نقد ۴۰,۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می‌شود.	دارایی (موجودی نقد) کاهش می‌یابد.

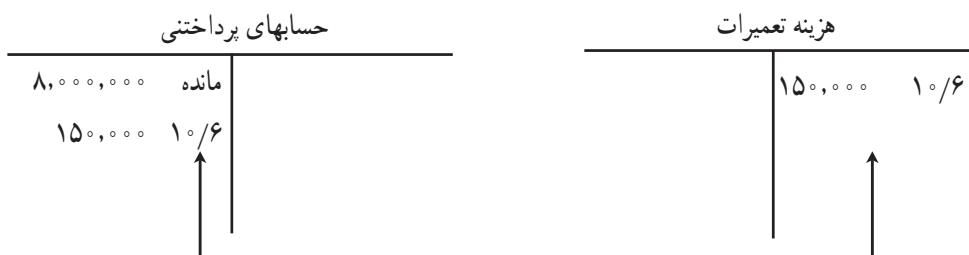
موجودی نقد		هزینه آب و برق	
۴۰,۰۰۰	۱۰/۲	۱۴,۶۵۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰
↑			↑

۲-۳-۵ هزینه غیر نقدی: چنانچه یک واحد اقتصادی خدماتی را از دیگران دریافت کند و قرار شود وجه آن خدمات را در آینده بپردازد، در این صورت نیز یک هزینه برای واحد اقتصادی وقوع یافته است. طبق اصول حسابداری هزینه‌ها در همان دوره زمانی که تحمل می‌شوند باید شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت شوند. به عبارت دیگر، ملاک ثبت هزینه در حسابها، دوره زمانی وقوع آن است اگر چه هیچ‌گونه پرداخت نقدی صورت نگرفته باشد. هزینه‌های غیر نقدی موجب افزایش بدھیها و کاهش سرمایه مالک می‌گردند. تأثیر هزینه‌های غیر نقدی بر معادله حسابداری را می‌توان به شرح زیر شان داد:

$$\begin{array}{ccccc}
 & \text{سرمایه} & + & \text{بدھیها} & = \quad \text{دارایها} \\
 & . & & + & . \\
 & \text{دارایها تغییر نمی‌یابد.} & & \text{بدھیها افزایش می‌یابد.} & \text{سرمایه کاهش می‌یابد.}
 \end{array}$$

مثال ۵: مؤسسه دانا در تاریخ ۶ دیماه ۱۳۷۶ صورتحسابی به مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال بابت تعمیر وسایل کمک‌آموزشی از شرکت تعمیراتی اطمینان دریافت کرد و قرار شد طی ماه آینده مبلغ صورتحساب پرداخت شود.

تخصیص	قاعدہ	تجزیه و تحلیل
بدھکار: هزینه تعمیرات ۱۵۰,۰۰۰	افزایش هزینه، بدھکار می‌شود.	هزینه (تعمیرات) افزایش می‌یابد.
بستانکار: حسابهای پرداختنی ۱۵۰,۰۰۰	افزایش بدھی، بستانکار می‌شود.	بدھی (حسابهای پرداختنی) افزایش می‌یابد.

۳-۳-۵ پرداخت بدھیهای ناشی از هزینه‌های غیر نقدی: بدھیهای مؤسسه ممکن است به دلیل خرید نسیه دارایها یا خدمات از دیگران ایجاد شده باشد. پرداخت این بدھیها نوعی رویداد مالی به شمار می‌آید که موجب کاهش دارایها (موجودی نقد) از یک طرف و کاهش بدھیها از طرف دیگر می‌گردد. بنابراین در زمان بازپرداخت بدھیهای ناشی از هزینه‌های غیر نقدی هیچ‌گونه ثبتی در حساب هزینه انجام نخواهد شد. اثر باز پرداخت این بدھیها بر معادله حسابداری به شرح زیر است:

$$\begin{array}{ccccc}
 & \text{سرمایه} & + & \text{بدھیها} & = \quad \text{دارایها} \\
 & . & & . & . \\
 & \text{دارایی (موجودی نقد) کاهش می‌یابد.} & & \text{بدھیها کاهش می‌یابد.} & \text{سرمایه تغییر نمی‌کند.}
 \end{array}$$

مثال ۶: مؤسسه دانا بدھی مربوط به تعمیر وسایل کمک‌آموزشی را در تاریخ ۶ بهمن ۱۳۷۶ به شرکت تعمیراتی اطمینان می‌پردازد، نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت رویداد فوق در حسابها به شرح صفحه بعد است:

تجزیه و تحلیل	قاعدہ	تشخیص
بدھکار (حسابهای پرداختنی) کاهش می یابد.	کاهش بدھکار، بدھکار می شود.	بدھکار : حسابهای پرداختنی $150,000$
دارایی (موجودی نقد) کاهش می یابد.	کاهش دارایی، بستانکار می شود.	بستانکار : موجودی نقد $150,000$

حسابهای پرداختنی			موجودی نقد		
$150,000$	$10/6$	مانده	$14,650,000$	$10/2$	$40,000$
$150,000$	$11/6$				

۴- پیش پرداخت هزینه

در برخی موارد قبل از دریافت خدمت یا دارایی وجه آن به فروشنده پرداخت می گردد. همان گونه که قبلاً مذکور شدیم ملاک ثبت هزینه ها وقوع با تحمل آنهاست و بنابراین زمان پرداخت مبالغی بابت پیش پرداختها، هزینه ای وقوع نیافته است و این مبالغ در یک حساب دارایی به نام «پیش پرداخت» ثبت می گردد. پرداخت بابت بیمه سال آینده، اجاره ۶ ماه آینده، آگهیهای تجاری ماه آینده نمونه هایی از پیش پرداختها هستند. در واقع این اقلام در دوره ای که خدمات مورد استفاده قرار می گیرد یا دارایی به مصرف می رسد، به هزینه تبدیل می شود. تأثیر پیش پرداخت هزینه ها بر معادله حسابداری به شرح زیر است :

$$\text{سرمایه} + \text{بدھیها} = \text{دارایها}$$

◦ ◦ ◦

جمع دارایها تغییر نمی یابد. سرمایه تغییر نمی یابد. بدھیها تغییر نمی یابد.

مثال ۷ : مؤسسه دانا در تاریخ ۶ بهمن 1376 مبلغ $250,000$ ریال بابت نقاشی ساختمان پیش پرداخت نمود. لازم به توضیح است در تاریخ $11/16$ نقاشی ساختمان تکمیل شده و صورتحساب دریافت گردید. نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد در حسابها به شرح زیر است :

تجزیه و تحلیل	قاعدہ	تشخیص
دارایی (پیش پرداخت نقاشی ساختمان) افزایش می یابد.	افزایش دارایی، بدھکار می شود.	بدھکار : پیش پرداخت نقاشی ساختمان $250,000$
دارایی (موجودی نقد) کاهش می یابد.	کاهش دارایی، بستانکار می شود.	بستانکار : موجودی نقد $250,000$

موجودی نقد			پیش پرداخت نقاشی ساختمان		
$14,460,000$	$11/6$	مانده	$250,000$	$11/6$	$250,000$

۵-۵ دریافت خدمات از محل پیش پرداختها

پس از دریافت خدمانی که قبلاً بهای آن پرداخت شده، برای دریافت کننده خدمات، هزینه‌ای وقوع می‌یابد. وقوع هزینه به هنگام دریافت خدمات موجب کاهش دارایی از یک طرف و کاهش سرمایه مالک از طرف دیگر می‌گردد. تأثیر رویداد دریافت خدمات از محل پیش پرداختها بر معادله حسابداری به شرح زیر است:

$$\begin{array}{ccccc}
 & \text{سرمایه} & + & \text{بدهیها} & = \text{دارایها} \\
 & . & & . & . \\
 & \text{سرمایه مالک} & \text{کاهش می‌یابد.} & \text{بدهیها تغییر نمی‌یابد.} & \text{دارایها کاهش می‌یابد.}
 \end{array}$$

مثال ۸: فرض کنید در تاریخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۶ نقاشی ساختمان تکمیل شده و صورتحساب مربوط دریافت گردد. نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد مالی به شرح زیر است:

تخصیص	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: هزینه نقاشی ساختمان ۲۵۰,۰۰۰	افزایش هزینه، بدهکار می‌شود.	هزینه (نقاشی ساختمان) افزایش می‌یابد.
بستانکار: پیش پرداخت نقاشی ساختمان ۲۵۰,۰۰۰	کاهش دارایی، بستانکار می‌شود.	دارایی (پیش پرداخت نقاشی ساختمان) کاهش می‌یابد.

پیش پرداخت نقاشی ساختمان			هزینه نقاشی ساختمان		
۲۵۰,۰۰۰	۱۱/۱۶	۲۵۰,۰۰۰	۱۱/۱۶		
	↑			↑	

۶-۵ صورت سود و زیان

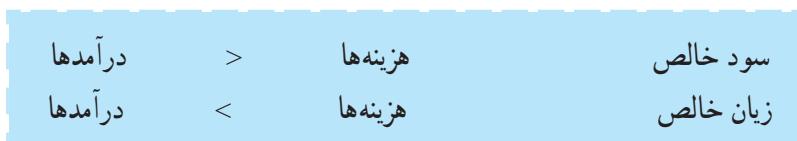
پس از آنکه کلیه رویدادهای مالی مرتبط با درآمدها و هزینه‌های واحد اقتصادی ثبت شد از روی مانده حسابهای درآمد و هزینه در دفتر کل، می‌توان صورت سود و زیان را تهیه نمود. صورت سود و زیان یکی از صورتهای مالی مهم است که چگونگی و نتیجه فعالیتهای مالی یک واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی نشان می‌دهد. صورت سود و زیان در مؤسسات خدماتی تحت عنوان «صورت درآمد و هزینه» یا «صورت نتایج عملیات» نیز نامیده می‌شود.

صورت سود و زیان، صورتی است که نتایج عملیات مالی یک واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی مشخص نشان می‌دهد.

چگونگی فعالیتهای مالی به معنای این است که در واحد اقتصادی طی یک دوره زمانی چه فعالیتهايی منجر به کسب درآمد و چه فعالیتهايی منتج به وقوع هزینه گردیده است. و منظور از نتیجه فعالیتهای مالی سود خالص یا زیان خالص دوره زمانی است که برابر است با:

$$\text{هزینه‌ها} - \text{درآمدها} = \text{سود (زیان) خالص}$$

در صورتی که جمع درآمدهای واحد اقتصادی بیشتر از جمع هزینه‌های آن باشد نتیجه فعالیتهای مالی «سود خالص» یا «سود ویژه» خواهد بود و در صورتی که جمع هزینه‌ها باشد تفاوت را «زیان خالص» یا «زیان ویژه» می‌گویند.

صورت سود و زیان مؤسسات خدماتی از چهار بخش جداگانه به شرح زیر تشکیل می‌گردد :

۱—عنوان: در این بخش اطلاعات مربوط به نام مؤسسه؛ نام صورت سود و زیان و دوره زمانی در سه سطر درج می‌گردد.

نکته قابل توجه این است که تاریخ صورت سود و زیان مربوط به یک دوره زمانی خاص است و به این دلیل در ردیف تاریخ «برای دوره زمانی منتهی به تاریخ پایان دوره مالی» یا «برای ماه خاص» درج می‌شود.

۲—درآمدها: در این بخش، درآمدهای دوره مالی به تفکیک نوع درآمد نوشته و سپس جمع درآمدها محاسبه و درج می‌گردد.

۳—هزینه‌ها: در این بخش، هزینه‌های دوره مالی به تفکیک نوع هزینه نوشته و سپس جمع هزینه‌ها محاسبه و درج می‌گردد.

۴—سود یا زیان خالص: در آخرین بخش صورت سود و زیان تفاوت جمع درآمدها و جمع هزینه‌ها تحت عنوان سود خالص یا زیان خالص نوشته می‌شود.

با استفاده از خلاصه اطلاعات مؤسسه دانا، صورت سود و زیان مؤسسه دانا برای شش ماهه منتهی به ۱۳۷۶/۱۲/۲۹ به شرح

زیر خواهد بود :

خلاصه اطلاعات :

درآمد شهریه	۶,۲۰۰,۰۰۰	ریال
هزینه آب و برق	۴۰,۰۰۰	ریال
هزینه تعمیرات	۱۵۰,۰۰۰	ریال
هزینه نقاشی ساختمان	۲۵۰,۰۰۰	ریال

مؤسسه آموزش زبان دانا

صورت سود و زیان

برای شش ماهه دوم سال ۱۳۷۶ (ارقام به ریال)

درآمد شهریه ۶,۲۰۰,۰۰۰

کسر می‌شود : هزینه‌ها :

هزینه آب و برق ۴۰,۰۰۰

هزینه تعمیرات ۱۵۰,۰۰۰

هزینه نقاشی ساختمان ۲۵۰,۰۰۰

جمع هزینه‌ها

سود خالص

۴۴۰,۰۰۰

۵,۷۶۰,۰۰۰

- ۱ - درآمد را تعریف کنید پنج نوع درآمد را در مؤسسه خدماتی مختلف نام ببرید.
- ۲ - آیا هر دریافتی در مؤسسه، درآمد محاسبه می‌گردد؟ توضیح دهید.
- ۳ - درآمدها در چه زمانی شناسایی و در حسابها ثبت می‌شوند؟
- ۴ - هزینه را تعریف کنید و پنج نوع هزینه را در مؤسسه خدماتی آموزشی نام ببرید.
- ۵ - آیا هر پرداختی در یک مؤسسه هزینه تلقی می‌شود؟ توضیح دهید.
- ۶ - هزینه‌ها در چه زمانی شناسایی و در حسابها ثبت می‌شوند؟
- ۷ - با درج کلمه «بدهکار» و «بستانکار» جدول زیر را کامل کنید.

مانده	کاهش	افزایش	نام حسابها
			درآمدها
			دارایهها
			سرمایه
			هزینه‌ها
			بدهیها

- ۸ - اثر درآمدها و هزینه‌ها را بر اجزای معادله حسابداری بیان کنید.
- ۹ - اجزای صورت سود و زیان را بیان کنید.
- ۱۰ - نامهای دیگر صورت سود و زیان چیست؟
- ۱۱ - چرا درآمدها و هزینه‌ها مستقیماً به حساب سرمایه منظور نمی‌شوند؟ توضیح دهید.

پرسشها چهار گزینه‌ای

برای هر یک از پرسش‌های زیر گزینه مناسب را انتخاب نمایید.

- ۱ - دریافت وجه نقد بابت شهریه در یک مؤسسه آموزشی باعث می‌شود که :

 - الف) درآمد افزایش و دارایی کاهش یابد.
 - ب) درآمد و بدھی کاهش یابد.
 - ج) درآمد و دارایی افزایش یابد.
 - د) درآمد افزایش و بدھی کاهش یابد.

- ۲ - ارسال صورتحساب بابت بهای تعمیرات انجام شده برای مشتری سبب می‌شود :

 - الف) بدھی افزایش و درآمد کاهش یابد.
 - ب) دارایی کاهش و درآمد افزایش یابد.
 - ج) دارایی و درآمد افزایش یابد.
 - د) بدھی و درآمد افزایش یابد.

۳ - کدام گزینه زیر صحیح است؟

پرداخت مبالغی بابت خدماتی که در آینده دریافت خواهد شد موجب می‌شود :

الف) هزینه و دارایی افزایش یابد.

ب) هزینه افزایش و دارایی کاهش یابد.

ج) دارایی افزایش و هزینه کاهش یابد.

د) در جمع داراییها تغییر ایجاد نمی‌شود.

۴ - وقوع هزینه‌های نسیه در یک واحد اقتصادی موجب می‌شود،

الف) هزینه و دارایی افزایش یابد.

ب) هزینه افزایش و دارایی کاهش یابد.

ج) هزینه و بدھی افزایش یابد.

د) هزینه افزایش و بدھی کاهش یابد.

۵ - کدام یک از اقلام زیر در صورت سود و زیان درج نمی‌شوند؟

الف) درآمد اجاره

ب) هزینه آب و برق

ج) هزینه اجاره

د) پیش پرداخت هزینه بیمه

۶ - بازپرداخت بدھیهای ناشی از هزینه‌های تحقق یافته باعث می‌شود،

الف) بدھیها کاهش و داراییها افزایش یابند.

ب) بدھیها کاهش و سرمایه افزایش یابد.

ج) دارایی کاهش و سرمایه کاهش یابد.

د) بدھیها کاهش و داراییها کاهش یابند.

تمرینها

تمرین ۱ - اثر هر یک از رویدادهای مالی زیر را بر معادله حسابداری تعیین کنید. (برای افزایش از علامت (.)، کاهش از علامت (۰) و بدون تأثیر از صفر استفاده نمایید.)

۱ - سرمایه‌گذاری اولیه مالک مؤسسه با واریز وجه نقد به حساب بانکی مؤسسه

۲ - خرید یک دستگاه ماشین تحریر به طور نقد

۳ - پرداخت هزینه اجاره محل

۴ - اخذ وام قرض الحسن از بانک

۵ - خرید یک قطعه زمین به طور نسیه

۶ - دریافت از مشتریان بابت خدمات انجام شده

۷ - پرداخت هزینه تلفن

- ۸ - دریافت قبض برق مؤسسه که مهلت پرداخت آن ماه آینده می‌باشد.
- ۹ - ارسال صورتحساب برای مشتریان بابت خدمات انجام شده.
- ۱۰ - پرداخت قسمتی از بدھی به بانک
- ۱۱ - پرداخت مبلغ قبض برق دریافتی ردیف ۸
- ۱۲ - فروش ماشین تحریر به بهای خرید (بهای تمام شده) به طور نسبیه
- ۱۳ - دریافت وجه صورتحسابهای ارسالی برای مشتریان
- ۱۴ - پرداخت بابت حقوق کارکنان
برای پاسخ خود از جدول زیر استفاده نمایید.

$$\begin{array}{c} \text{دارایها} \\ = \\ \text{سرمایه} + \text{بدھیها} \\ + \quad \quad \quad + \end{array}$$

تمرین ۲ - مهد کودک خانم مهریان در آغاز مهرماه سال ۱۳۷۶ با سرمایه‌گذاری اولیه ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال تأسیس گردید. اطلاعات زیر از درآمدها و هزینه‌های شش ماهه دوم سال ۱۳۷۶ در دست است :

هزینه اجاره	۵۰۰,۰۰۰	ریال	درآمد شهریه	۲۰,۳۰۰,۰۰۰	ریال
هزینه درج آگهی	۱۰۰,۰۰۰	ریال			
هزینه برق	۳۰۰,۰۰۰	ریال			
هزینه آب	۲۵۰,۰۰۰	ریال			
هزینه حقوق مریبان	۶۰۰,۰۰۰	ریال			
هزینه متفرقه	۴۰,۰۰۰	ریال			

مطلوب است:

تهیه صورت سود و زیان شش ماهه دوم سال ۱۳۷۶ .

تمرین ۳ - اطلاعات زیر از عملیات آرایشگاه زیبا طی یک ماهه بهمن ۱۳۷۶ در دست است :

سود خالص	۱,۵۰۰,۰۰۰	ریال
هزینه حقوق	۷۰۰,۰۰۰	ریال
هزینه آب و برق	۳۰۰,۰۰۰	ریال
هزینه ملزمات	۲۳۰,۰۰۰	ریال
هزینه تلفن	۷۵,۰۰۰	ریال
هزینه متفرقه	۲۵,۰۰۰	ریال

مطلوب است:

محاسبه درآمد آرایشگاه زیبا طی بهمن ماه ۱۳۷۶

تمرین ۴ - مؤسسه حق العمل کاری شرافت در تاریخ اول اسفند ۱۳۷۶ با سرمایه‌گذاری معادل ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال به همت آقای شرافت تأسیس شد. اطلاعات زیر از عملیات یک ماهه اسفند در دست است :

درآمد حق العمل کاری (کمیسیون) ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال

هزینه تبلیغات	۳۵۰,۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۷۵۰,۰۰۰ ریال
هزینه اجاره	۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۸۰۰,۰۰۰ ریال
پیش پرداخت بیمه	۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۷۰۰,۰۰۰ ریال
مطلوب است:	

محاسبه سود و زیان خالص اسفندماه ۱۳۷۶

مسایل

۱- اطلاعات زیر از مانده حسابهای دفتر کل دفتر حقوقی عدالت طی آذر ماه سال ۱۳۷۶ در دست است :

درآمد حق الوکاله	۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
درآمد حق المشاوره	۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه آب و برق	۵۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۱,۰۵۰,۰۰۰ ریال
هزینه اجاره ساختمان	۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه متفرقه	۸۰,۰۰۰ ریال
مطلوب است:	

تهیه صورت سود و زیان دفتر حقوقی عدالت طی آذر ماه سال ۱۳۷۶.

۲- بخشی از رویدادهای مالی عکاسی سعید در مهرماه سال ۱۳۷۸ به شرح زیر می باشد. مانده موجودی نقد اول مهرماه ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال است.

/۷/۱	پرداخت مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال بابت اجاره یک ماهه مهرماه
/۷/۱۵	دریافت مبلغ ۹۰۰,۰۰۰ ریال از مشتریان در برابر خدمات ارائه شده طی نیمه اول ماه
/۷/۱۸	پرداخت مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه های تعمیر و نگهداری وسایل عکاسی
/۷/۲۰	خرید ۲۵۰,۰۰۰ ریال اثاثه به صورت نسیه از فروشگاه مجید
/۷/۲۳	ارسال صورتحساب به مبلغ ۲۴۰,۰۰۰ ریال بابت خدمات عکاسی برای مشتریان
/۷/۲۵	پرداخت مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال بابت نظافت عکاسی
/۷/۳۰	دریافت مبلغ ۲,۱۰۰,۰۰۰ ریال از مشتریان در برابر خدمات ارائه شده طی نیمه دوم مهرماه

پرداخت مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه تلفن مهرماه /۷/۳^۰
پرداخت مبلغ ۸۰۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه حقوق یک ماهه کارکنان /۷/۳^۰

مطلوب است:

- ۱- ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه عمومی
- ۲- انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل
- ۳- تهیه صورت سود و زیان برای مهرماه ۱۳۷۸
- ۴- آقای سلامت در تاریخ اول دی ماه سال ۱۳۷۸ تعمیرگاه اتومبیل سلامت را دایر کرد. عملیات مالی دی ماه تعمیرگاه سلامت به شرح زیر است :

۱/ دی افتتاح حساب جاری شماره ۸۷۶ در بانک ملی و واریز مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به حساب مزبور بابت سرمایه‌گذاری در تعمیرگاه

۱/ دی صدور چک شماره ۶۶۶۱۱۸ به مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال بابت اجاره دی ماه خرید نسیه اثاثه معادل ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال از فروشگاه احمدی و دریافت فاکتور شماره ۲۲۲ که باید طی پیست روز پرداخت شود.

۱/ دی صدور چک شماره ۶۶۶۱۱۹ به مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال بابت خرید ملزومات از فروشگاه لوازم یدکی کرمانشاه

۱/ دی دریافت وام بانکی به مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال به سررسید یک سال آینده از بانک ملی
۲/ دی استرداد نیمی از ملزومات خریداری شده در تاریخ ۸ دی ماه به فروشگاه لوازم یدکی کرمانشاه و دریافت یک فقره چک از فروشگاه مذکور

۲/ دی صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۰ در وجه فروشگاه احمدی بابت پرداخت فاکتور شماره ۲۲۲
مطلوب است:

- ۱- ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه عمومی
- ۲- انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل
- ۳- تهیه ترازن‌آزمایشی به تاریخ ۳۰ دی ماه

۴- این مسئله ادامه مسئله ۳ است و به رویدادهای مالی بهمن ماه ۱۳۷۸ تعمیرگاه اتومبیل سلامت می‌پردازد :

۱/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۱ به مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال بابت اجاره بهمن ماه تعمیرگاه

۳/ بهمن دریافت مبلغ ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت خدمات ارائه شده به مشتریان و واریز آن به بانک

۱۵/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۲ به مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ریال بابت پرداخت هزینه آب و برق

۱۸/ بهمن صدور و ارسال صورتحساب ارائه خدمات به یکی از مشتریان (آقای توحیدی) به میزان ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال که قرار شد طی ده روز آینده مبلغ فوق به حساب بانکی شرکت واریز شود.

۲/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۳ به مبلغ ۸۴۰,۰۰۰ ریال در وجه شرکت بیمه بابت بیمه یک ساله داراییهای تعمیرگاه

۲۳/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۴ به مبلغ ۵۲۰,۰۰۰ ریال بابت حقوق کارکنان تعمیرگاه
۲۴/ بهمن دریافت مبلغ ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال بابت خدمات ارائه شده به مشتریان و واریز آن به بانک
۲۵/ بهمن صدور چک شماره ۶۶۶۱۲۵ به مبلغ ۱۴۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه تلفن
۲۶/ بهمن واریز مبلغ صورتحساب تاریخ ۱۸ بهمن توسط آفای توحیدی
۲۷/ بهمن مطلوب است:

- ۱ - ثبت عملیات بهمن ماه تعمیرگاه سلامت در دفتر روزنامه عمومی
- ۲ - انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل
- ۳ - تهییه ترازآزمایشی پایان بهمن ماه
- ۴ - تنظیم صورت سود و زیان دو ماهه دی و بهمن